

Om ämnet entreprenörskap

Bakgrund

Av Europaparlamentets *Nyckelkompetenser för livslångt lärande – en europeisk referensram* framgår att en av EU:s åtta nyckelkompetenser är initiativförmåga och företaganda. Inom EU ser man utvecklingen av entreprenörskap och entreprenöriella kompetenser som en betydelsefull faktor för framtidens Europa eftersom man bland annat ser det som ett sätt att öka Europas konkurrenskraft.

Av regeringens *Strategi för entreprenörskap inom utbildningsområdet* (dnr U2009/3635/G) framgår att entreprenörskap är ett brett begrepp som utöver specifika kunskaper som krävs för att starta och driva ett företag även innefattar "mer generella kompetenser som är användbara även utanför företagsvärlden, till exempel projektledning och riskhantering. Att utbilda entreprenörer innebär också att inspirera till kreativitet och till viljan att ta eget ansvar för att nå ett mål."

Entreprenörskap lyfts även fram i läroplan för gymnasieskola 2011:

"Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt vilja att pröva och omsätta nya idéer i handling och att lösa problem. Eleverna ska i skolan få utveckla sin förmåga att ta initiativ och ansvar och att arbeta både självständigt och tillsammans med andra. Skolan ska bidra till att eleverna utvecklar kunskaper och förhållningssätt som främjar *entreprenörskap, företagande och innovationstänkande*. Därigenom ökar elevernas möjligheter att kunna starta och driva företag. Entreprenöriella förmågor är värdefulla för arbetslivet, samhällslivet och vidare studier."

Entreprenörskap i dess breda betydelse återfinns därför i många av gymnasieskolans ämnesplaner. I ämnet *entreprenörskap* synliggörs dessutom företagsamhet, projektmetodik och projektledning. I ämnet *företagsekonomi* ingår också kursen entreprenörskap och företagande som fokuserar på företagsekonomi och förmågan att starta och driva ett företag.

Ämnet entreprenörskap är tvärvetenskapligt och innefattar kunskapsområden från bland annat organisationsteori, ledarskap, företagsekonomi och psykologi.

Projektform

I dagens arbetsliv är projektformen vanlig som arbetsform. Att kunna göra projektplaner, sätta mål, ta ansvar, leda och ingå i en projektgrupp och löpande kommunicera samt att utvärdera och följa upp arbetet är olika delar i ett projekt. I ämnet entreprenörskap utvecklar eleverna kunskaper i metoder för att driva projekt. Projekten kan beroende av utbildningsväg vara av olika karaktär och även innefatta att driva ett fiktivt företag från start till avveckling.

Projektformen tillåter entreprenörskap i både dess breda och smalare betydelse. Utifrån ett brett perspektiv får eleverna möjlighet att omsätta idéer till handling. Genom denna process kan eleverna utveckla inte bara projektkunskap utan även kreativitet, initiativförmåga, självförtroende, handlingskraft, ansvarstagande, samarbetsförmåga och kommunikationsförmåga. I det smala perspektivet är entreprenörskap kopplat till företagande, det vill säga kunskaper om och förmåga att starta och driva ett företag.

Strukturen i gymnasieskolans ämnesplaner

De olika delarna i ämnesplanen hänger ihop på ett tydligt sätt. Det går till exempel inte att bara läsa det centrala innehållet eller kunskapskraven utan att sätta in dem i ämnesplanens hela sammanhang.

Syftet och målen är formulerade för ämnet som helhet. Syftet beskriver i löpande text vilka kunskaper eleverna ska ges möjlighet att utveckla genom undervisningen i ämnet. Det beskriver också sådant som inte ska betygsättas. Målen är formulerade i punktform och förtydligar vad läraren ska betygsätta.

Målen beskriver vilka kunskaper eleverna ska ges förutsättningar att utveckla genom undervisningen i ämnet. De är inte placerade i någon rangordning. De går in i varandra och är beroende av varandra. Målen sätter ingen begränsning för elevernas kunskapsutveckling – det går alltså inte att betrakta dem som något som slutgiltigt kan uppnås.

Det centrala innehållet anger vad som ska behandlas i undervisningen i varje kurs, för att eleverna ska få möjlighet att utveckla de kunskaper som beskrivs i målen. Målen och det centrala innehållet har alltså helt olika karaktär. Trots det kan det finnas visst innehåll även i målen, men i de fallen är målen mer övergripande och inte lika konkreta som det centrala innehållet.

Det finns en tydlig koppling mellan målen och kunskapskraven. Kunskapskraven uttrycker med vilken kvalitet eleven visar sitt kunnande i förhållande till målen. Ordningen i kunskapskraven är densamma som i målen. Om målen till exempel börjar med förmåga att läsa texter börjar också kunskapskraven med det. Däremot är det inte så att varje mål alltid motsvaras av ett stycke i kunskapskraven. Ett stycke i kunskapskraven kan lika gärna relatera till flera mål som till ett mål.

Företagsamhet i olika sammanhang

Ämnet entreprenörskap behandlar företagsamhet i sociala, vetenskapliga, kulturella eller ekonomiska sammanhang. Det kan därför vara meningsfullt att i undervisningen samverka med andra ämnen. Nedan följer några exempel på projekt i olika sammanhang:

- Entreprenörskap i sociala sammanhang kan vara att planera, genomföra och utvärdera projekt inom till exempel vård och omsorg eller barn och fritidsverksamhet.
- Entreprenörskap i vetenskapliga sammanhang kan vara att planera och genomföra och utvärdera en vetenskaplig undersökning inom naturvetenskap, samhällsvetenskap eller humaniora. Det kan också vara av teknisk karaktär och innefatta att planera, genomföra och utvärdera konstruktioner, byggnationer eller tekniska experiment.
- Entreprenörskap i kulturella sammanhang kan vara att planera, genomföra och utvärdera en musikal, pjäs, konsert eller en utställning.
- Entreprenörskap i ekonomiska sammanhang kan vara att starta, driva och utveckla ett fiktivt företag eller ett elevföretag. Företaget kan till exempel bedriva verksamhet i sociala, vetenskapliga och kulturella sammanhang.

Projekt kan också genomföras i andra typer av sammanhang, till exempel marknadsföring av den egna skolan.

Jämförelse med grundskolans ämne

I grundskolan finns inte något ämne som motsvarar gymnasieskolans ämne entreprenörskap. Liksom i gymnasieskolan ska dock entreprenörskap i dess breda betydelse genomsyra undervisningen:

”En viktig uppgift för skolan är att ge överblick och sammanhang. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt vilja till att pröva egna idéer och lösa problem. Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar ett förhållningssätt som främjar entreprenörskap.” (Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011)

Omsätta idéer i praktisk verksamhet

Entreprenörskap handlar om att omsätta idéer till handling. Inom ämnet entreprenörskap handlar det om att omsätta projekt- och affärsidéer. Här får eleverna möjlighet att utveckla förmågor som problemlösningsförmåga, initiativförmåga, planeringsförmåga, kommunikationsförmåga, samarbetsförmåga samt förmåga att sätta mål och delmål.

I projektform med innehåll från andra ämnesområden

Undervisningen i ämnet entreprenörskap ska bedrivas i projektform med innehåll från andra ämnesområden vilket öppnar för ett samarbete över ämnesgränser. Ämnessamverkan kan bidra till att skapa meningsfullt innehåll och sammanhang samt omvärldskunskap.

Att *undervisningen* bedrivs i projektform kan innebära att i samverkan med eleverna tydliggöra hur idéer omsätts till handling genom att planera, genomföra och utvärdera undervisningen och dess resultat. På så sätt synliggör läraren hur ämnesplanens och lärarens idé omsätts till handling i undervisningen. På samma sätt kan eleverna i sina projekt planera, genomföra och utvärdera hur de omsätter idéer till handling. Genom lärarens egna entreprenöriella förhållningssätt stimuleras elevernas kompetensutveckling.

Elevernas arbetsprocess

Entreprenöriellt lärande är både linjärt och cirkulärt. Det linjära innebär att det alltid finns en riktning i ett projekt eller företag, det vill säga en målsättning. Det cirkulära sker under arbetsprocessen och innefattar kontinuerliga reflektioner, gruppresonemang, att pröva och testa och att ompröva. Det cirkulära skapar möjlighet att arbeta med formativ återkoppling, så att eleverna utvecklar sin syn på det egna lärandet. Det uppmuntrar också till att våga försöka, att inte se misstag som nederlag, utan som ett steg på vägen till att lyckas.